

TERUGBLIK

De ledenavond van woensdag 26 oktober 1983

Op deze avond fungeerde pastoor J.H. van Ditmarsch als gastheer voor onze Kringleden.

Als herder van de Oud-Katholieke St. Vitus-parochie wilde hij hiermede zijn eerder gedane toezegging gestand doen om, voor hen die hiervoor belangstelling hadden, het interieur van zijn kerk en de voor de eredienst benodigde voorwerpen te laten zien, maar ook, om in een causerie wat dieper in te gaan op die zaken, die hij in een al eerder voor 'Albertus Perk' gehouden lezing naar voren had gebracht.

Zo'n vijftig belangstellenden waren zo rond de klok van acht in 'De Akker' aanwezig, waar een kleine, maar kostbare verzameling was tentoongesteld van bij de eredienst gebruikte voorwerpen, misboeken, registers en foto's.

Na de verwelkoming en enige mededelingen van onze voorzitter, mevrouw drs. Verdegaal, werd het woord gegeven aan pastoor Van Ditmarsch. Deze begon met zich te verontschuldigen, dat juist op deze avond door een misverstand van de NCRV in de kerk een concert werd opgenomen. In de pauze zouden wij dan de kerk kunnen binnengaan, waarbij wel enig begrip werd gevraagd voor de rommelige sfeer veroorzaakt door de attributen, die nu eenmaal bij zo'n opname nodig zijn.

Vervolgens hoorden wij dan een duidelijke uiteenzetting over het ontstaan van de Oud-Katholieke kerkgemeenschap.

In een door pastoor Van Ditmarsch geschreven werkje 'St. Vitus aan het Melkpad, rustpunt langs de weg', wordt dit uitvoerig belicht. Hierna bezichtigden wij het kerkgebouw en het interieur van deze neo-barokke kruisbasiliek, een schepping van architect P.A. Weeldenburg.

Hoewel door de brand in 1958 in de altaarruimte veel verloren is gegaan, o.a. het altaar met opstand en het altaarschilderij, wordt men bij het binnengaan van dit godshuis getroffen door de harmonische ruimte, die in rustige kleuren werd gehouden. De imposante 32 m hoge koepel, het nieuwe marmeren altaar met daarachter centraal het tabernakel en de schilderijen door Paul Determeijer - die tevens de ontwerper was van de gebrandschilderde ramen - dit alles is een uitvoeriger beschrijving waard. Pastoor Van Ditmarsch heeft er dan ook goed aan gedaan om in het hierboven genoemde boekje, de beschrijving van het kerkgebouw met alles wat zich daarin bevindt, volledig en nauwgezet weer te geven. De St. Vitus aan het Melkpad, een prachtige kerk en inderdaad 'een rustpunt langs de weg!'.

Na de bezichtiging was het weer in 'De Akker' waar een boeiende discussie ontstond door vraag en antwoord. Het was dan ook over half elf toen mevrouw Verdegaal

namens 'Albertus Perk' pastoor Van Ditmarsch hartelijk dankte voor de genoten gastvrijheid en de buitengewoon interessante avond.

G.A.Th.J. Meijer

PORSELEIN

In september 1983 hield de heer J. Burema een uiterst boeiende causerie over de geschiedenis van het porselein en de produktie van porseleinen serviesgoed door de eeuwen heen in ons land en in het bijzonder over de fabricage in diverse plaatsen in onze regio.

Deze causerie werd ondersteund door een groot aantal dia's, welke door de heer Burema zelf waren gemaakt, en die heel duidelijk de kleurrijke versieringen op het porselein en de fraaie vormgevingen toonden.

De vervaardiging van porselein

De naam porselein is ontleend aan het Italiaanse 'porcella', het huisje van de zeeslak, dat op porselein lijkt.

Europees porselein wordt vervaardigd uit kaolien - mat witte porseleinaarde - en veldspaat. Om de hardheid van het baksel te bevorderen wordt er kwarts aan toegevoegd. Bij een temperatuur van 1200 graden C versmelt het veldspaat met het kaolien en ontstaat het harde produkt dat we porselein noemen.

Gedraaide of met de hand gevormde voorwerpen worden eerst voorgebakken bij een temperatuur van 1000 graden C, waardoor een produkt ontstaat dat 'biscuit' wordt genoemd. Daarna wordt een glazuurlaag aangebracht. De geglazuurde voorwerpen worden dan opnieuw gebakken bij een temperatuur van ongeveer 1400 graden C. Bij deze tweede bakking versmelten porselein en glazuur tot een eenheid.

In de 18e eeuw kenden de Europese porseleinschilders slechts één kleur die tegen deze grote hitte bestand was: het kobalt-blauw.

In de 19e eeuw was men in staat méér onderglazuurverven samen te stellen.

Porselein werd beschilderd of door middel van een druktechniek van een decor voorzien.

Vóór de 18e eeuw kenden alleen de Chinezen en de Japanners de geheimen van de porseleinfabricage. In heel Europa experimenteerden aardewerkfabrikanten en alchemisten tevergeefs om de samenstelling van het raadselachtige porselein te vinden totdat aan het begin van de 18e eeuw het aan de Duitse scheikundige Johann Böttger gelukte eindelijk porselein te maken. De stichting van de beroemde porseleinfabriek in het Saksische Meissen was het gevolg.

Omdat de fabricage moeilijk was en arbeidsintensief bleef porselein zeldzaam en een kostbaar produkt.

Aan de vervaardiging van een stuk porselein kwam een groot aantal vaklieden te pas: vormers, draaiers, glazuurders, schilders en vergulders. En door de onbekendheid met het materiaal moest gerekend worden op veel mislukkingen.

Op de plaats waar in Oud-Loosrecht de porseleinfabriek van Ds. De Mol heeft gestaan, worden nog steeds veel brokken en scherven porselein gevonden.

Behalve over een goed artistiek leider moest een fabriek over een goed financieel beheerder beschikken wilde het voortbestaan verzekerd zijn.

De neergang in de tweede helft van de 18e eeuw van de produktie van aardewerk was een gevolg van de toenemende invoer van porselein vooral ook uit China. De Chinese fabrieken maakten zelfs porselein op bestelling van opdrachtgevers in ons land. Deze produkten werden 'Chine de commande' genoemd.

De porseleinfabrieken die in de tweede helft van de 18e eeuw achtereenvolgens werden opgericht in Weesp, Oud-Loosdrecht, Den Haag en in Ouder- en Nieuwer-Amstel, was geen lang leven beschoren.

De porseleinfabriek in Weesp, in 1757 opgericht, heeft ongeveer 20 jaar bestaan, die in Ouder-Amstel 16 jaar

en de overige fabrieken niet meer dan 10 jaar.

Het meest sympathiek is de geschiedenis van de porseleinfabriek in Oud-Loosdrecht, die werd gesticht door dominee Johannes de Mol. Hij bezorgde de bevolking in dit arme vervenersgebied een middel van bestaan. Het kaolien liet De Mol uit Duitsland komen; de Gooise heide leverde kwarts in de vorm van keitjes die werden vergruizeld. In 1782 moest echter ook deze fabriek worden opgeheven.

Het Weesper en het Haagse porselein is voorzien van veelkleurige decors, zoals vogels, landschappen en bloemstukken en rijkelijk verguld.

Loosdrechts porselein is vooral beschilderd in zachte tinten, soms in één kleur of alleen in onderglazuurblauw.

Het porselein dat in Weesp en Loosdrecht werd gemaakt bezit nog de zwierige vormen die karakteristiek zijn voor de Lodewijk XV-stijl.

In het museum 'De Vaart' is een mooie collectie porselein uit Weesp, Amstel en Loosdrecht te bewonderen.

Wellicht heeft de inleiding van de heer Burema ertoe bijgedragen dat U tijdens een van Uw bezoeken wat nauwlettender kunt stilstaan bij deze prachtige serviezen, kaststellen en talloze andere gebruiksvoorwerpen. Het zijn juweeltjes van vakmanschap!

M.O.L

Het merk van Loosdrecht-porselein , vaak ook zonder
ster, soms tevens ingekrast (ook wel 'M:OL').
